

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
КАФЕДРА ПРАВОЗНАВСТВА**

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
для студентів спеціальності 081 «Право»

Полтава 2016

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: **Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: **Кульчій О. О.** – к.ю.н., старший викладач кафедри правознавства ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Муза О. В. – к.ю.н., старший науковий співробітник, старший консультант Інституту законодавства Верховної Ради України.

Слатвицька О. В. – к.ю.н., доцент кафедри державного управління і права Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка.

Обговорено і схвалено
на засіданні кафедри правознавства
протокол № 10 від 31 травня 2016 р.
Завідувач кафедри _____ проф. Лаврик Г. В.

«Узгоджено»
На засіданні науково-методичної групи з напрямку
підготовки/спеціальності,
протокол № 3 від 31 травня 2016 року.
Голова науково-методичної групи
_____ проф. Лаврик Г. В.

«Схвалено»
Голова науково-методичної ради
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі»
« ____ » _____ 2016 р.
_____ проф. Рогоза М. Є.

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства є помітним зростання значимості інформації в суспільних відносинах. Продовжує формуватися та розвиватися інформаційне суспільство, у якому стрімко зростає роль права як головного механізму регулювання суспільних і, зокрема, інформаційних відносин. Відтак вивчення навчальної дисципліни «Інформаційне право» є важливим компонентом навчального плану для студентів напряму підготовки «Правознавство». Курс спрямований на надання студентам знань з питань правового регулювання відносин, що виникають у сфері формування та обігу інформації в Україні. Як навчальна дисципліна інформаційне право – це комплекс знань, що подаються для вивчення теорії і практики регулювання суспільних відносин, об'єктом яких є інформація.

Предметом навчальної дисципліни «Інформаційне право» є врегульований нормативними актами комплекс суспільних відносин, об'єктом яких є інформація, у тому числі щодо доступу до інформації, захисту інформації, регулювання інформаційних відносин у сфері масової інформації, у сфері державної таємниці, комерційної таємниці та персональних даних тощо.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни визначаються її комплексним характером, тісним зв'язком з комплексом базових та гуманітарних, а також фахових спеціальних дисциплін. Міжгалузевий зв'язок інформаційного права визначається за юридичною доктриною поділу права на галузі права як міжгалузевий комплексний інститут (субінститут) між конституційним, адміністративним, цивільним, трудовим та кримінальним правом.

Інформаційне право тісно переплітається з іншими міжгалузевими комплексними інститутами: правом власності та його складовою – правом інтелектуальної власності; патентним правом на інтелектуальну промислову власність; авторським правом тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

Модуль 1 – «Загальні засади правового регулювання інформаційних відносин» – становлять питання загальних засад правового регулювання інформаційних відносин, що стосуються визначення основних понять та категорій інформаційних правовідносин, суб'єктів та об'єктів інформаційних правовідносин, принципів інформаційних правовідносин, системи правового регулювання інформаційних правовідносин, провідних інститутів інформаційних правовідносин.

Модуль 2 – «Особливості правового режиму окремих видів інформації» – включає питання, спрямовані на дослідження окремих визначених та структурованих особливих інститутів інформаційних правовідносин, норми яких регулюють питання обігу певних видів інформації, що характеризуються специфічним правовим режимом.

Модуль 3 – «Правове регулювання інформаційних відносин в окремих сферах діяльності» – складають теми, спрямовані на опанування правового регулювання окремих видів діяльності, пов'язаної зі збиранням, обробкою, зберіганням, використанням та розповсюдженням інформації.

Структура науки і навчальної дисципліни «Інформаційне право» визначається з позицій системного підходу з урахуванням положень, розроблених

наукою. Обсяг тем для вивчення визначається на основі часу, виділеного для цієї дисципліни відповідно до робочого навчального плану.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Інформаційне право» є засвоєння основних положень правового регулювання інформаційних відносин, з'ясування основних прав та обов'язків учасників інформаційних відносин, принципів інформаційного права, усвідомлення значення норм права, що регулюють пошук, одержання, виробництво та поширення інформації, нерозривний зв'язок норм права з їх практичним застосуванням відповідними органами.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Інформаційне право» є:

- ознайомлення з найважливішими джерелами інформаційного права;
- засвоєння принципів інформаційного права і вміння використовувати їх зміст при розв'язанні конкретних завдань;
- набуття досвіду роботи з відповідними юридичними документами;
- формування правової культури у сфері інформаційної діяльності.

Завдання вивчення інформаційного права визначаються його специфічним значенням у процесі підготовки фахівців напряму підготовки «Правознавство». Наголос робиться на здобутті студентами узагальнених, систематизованих знань та вмінь, необхідних у їх майбутній практичній діяльності за фахом.

Опанування курсу повинно надати можливість студентам зорієнтуватися у масиві інформаційного законодавства у разі виникнення відповідної потреби.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, у результаті вивчення дисципліни «Інформаційне право» студенти повинні:

знати:

- основні принципи правового регулювання інформаційних відносин в Україні, загальні засади державної інформаційної політики;
- принципи інформаційної діяльності в Україні, основні нормативно-правові акти та їх положення, якими вона регламентується;
- основні види інформаційної діяльності та загальні засади їх правового регулювання;
- засади регулювання відносин у сфері діяльності засобів масової інформації;
- принципи правового регулювання відносин щодо інформації різних правових режимів (відкритої, державної таємниці, конфіденційної інформації, комерційної таємниці, персональних даних);
- основні права та обов'язки учасників інформаційних правовідносин, зокрема права та обов'язки громадян та юридичних осіб приватного права в інформаційній сфері.

уміти:

- орієнтуватися у системі нормативно-правових актів, що регулюють інформаційні відносини в Україні, правильно визначати нормативні акти і положення, що підлягають застосуванню у конкретній ситуації;
- застосовувати на практиці здобуті теоретичні правові знання.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 години, 4 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні засади правового регулювання інформаційних відносин

Тема 1. Поняття інформаційного права та його джерела.

Поняття, зміст та сутність інформаційного права. Історія розвитку інформаційного права. Концептуальні підходи щодо формування змісту інформаційного права.

Інформаційна цивілізація: позитивні та негативні сторони. Поняття, сутність та співвідношення категорій «інформаційне суспільство», «кіберцивілізація», «комп'ютеризація» та «інформатизація». Взаємозв'язок інформатики та права.

Інформаційні права і свободи. Суспільні відносини, які регулюються інформаційним правом. Методи інформаційного права. Принципи інформаційного права. Суб'єкти інформаційного права: загальна характеристика. Система інформаційного права та його місце в системі права України. Перспективи розвитку інформаційних правовідносин.

Інформаційне право як система норм, які регулюють суспільні відносини в інформаційній сфері. Загальна характеристика інформаційно-правових норм.

Інформаційне право як наука та навчальна дисципліна. Місце інформаційного права в юридичній науці.

Джерела інформаційного права: загальна характеристика. Види джерел інформаційного права. Структура інформаційного законодавства: інформаційно-правові норми міжнародних актів, інформаційно-правові норми Конституції України, нормативні акти галузі інформаційного законодавства, інформаційно-правові норми у складі інших галузей права (загальна характеристика).

Види актів галузі інформаційного законодавства: акти, які формують систему інформаційного законодавства, та акти, які регулюють окремі напрями згідно із загальними принципами інформаційного права. Законодавство про здійснення права на пошук, отримання та споживання інформації. Законодавство про цивільний обіг інформації. Законодавство про формування інформаційних ресурсів, підготовку інформаційних продуктів, надання інформаційних послуг. Законодавство про створення та застосування інформаційних систем та інших інформаційних технологій. Законодавство про інформаційну безпеку. Законодавство про інтелектуальну власність. Законодавство про авторські та суміжні права. Законодавство про засоби масової інформації. Законодавство про бібліотечну справу, архівні фонди та архіви. Законодавство про державну, комерційну таємницю та персональні дані.

Окремі норми інформаційного права у складі нормативно-правових актів інших галузей.

Тема 2. Інформаційні правовідносини та їх суб'єкти.

Теорія інформації щодо розуміння суспільних відносин та її основні положення. Соціальні аспекти інформаційних відносин: психологічний, економічний, правовий, управлінський, кібернетичний.

Поняття, сутність, зміст інформаційних правовідносин. Класифікація інформаційних правовідносин, їх види.

Аспекти інформаційних правовідносин щодо провідних галузей права: конституційного, цивільного, адміністративного, кримінального.

Принципи інформаційних правовідносин. Мова інформаційних правовідносин.

Учасники (суб'єкти) інформаційних правовідносин, їх класифікація. Види суб'єктів інформаційних правовідносин за правовим статусом. Види суб'єктів інформаційних правовідносин щодо суспільної організації: приватні (фізичні) особи як суб'єкти інформаційного права; суспільні формування (громадські організації) як суб'єкти інформаційного права; приватні юридичні особи (юридичні особи, засоби масової інформації, органи місцевого самоврядування) як суб'єкти інформаційного права; держава та її органи як суб'єкт інформаційного права.

Інформаційне забезпечення фізичних та юридичних осіб органами державної влади та місцевого самоврядування. Інформаційні служби органів державної влади та місцевого самоврядування.

Інформаційний суверенітет держави. Гарантії інформаційного суверенітету України.

Право на пошук, отримання, поширення інформації та інші права, закріплені за фізичними та юридичними особами за українським законодавством. Межі інформаційних прав людини в Україні.

Тема 3. Об'єкти інформаційних правовідносин. Правові режими інформаційних ресурсів.

Поняття та сутність об'єктів інформаційних правовідносин, їх види. Інформація як основний об'єкт інформаційних правовідносин. Юридичні особливості інформації. Інформація як вид власності. Підстави виникнення права власності на інформацію. Поняття інформатизації.

Співвідношення категорій «інформація», «відомості», «дані», «знання», «таємниця» та інших у суспільних правовідносинах. Особливості застосування їх у нормативних актах суб'єктами правотворчості в Україні. Види інформації за галузями застосування, її зміст. Зміст категорії «документ» в інформаційних відносинах.

Класифікація інформації за правовим режимом доступу. Технічні засоби та технології як об'єкти в інформаційних відносинах. Бази даних та знань як об'єкти інформаційних відносин. Інформатизація як об'єкт інформаційних правовідносин.

Поняття та сутність інформаційних ресурсів. Державна інформаційна політика як об'єкт правовідносин. Інформаційна культура як об'єкт правовідносин. Інформаційна безпека як об'єкт правовідносин.

Класифікація об'єктів інформаційних правовідносин за сферами законодавчого регулювання. Честь, гідність та ділова репутація як об'єкти інформаційного права. Засоби масової інформації як об'єкт інформаційних правовідносин. Архівна, бібліотечна та видавнича діяльність як об'єкти інформаційних правовідносин. Реклама, піар, недобросовісна конкуренція,

інформаційна боротьба як об'єкти інформаційних правовідносин. Комп'ютерні програмні продукти: поняття, сутність, класифікація.

Тема 4. Поняття та загальні засади реалізації права на доступ до інформації.

Поняття доступу громадян до інформації. Міжнародно-правові гарантії реалізації права на доступ до інформації. Національне законодавство, що регулює порядок доступу до інформації.

Право на звернення щодо надання інформації. Доступ до правової інформації. Доступ до екологічної інформації. Інформаційні права громадян як суб'єктів виборчого процесу.

Тема 5. Правове регулювання доступу до публічної інформації.

Інформаційний запит та звернення громадян. Порядок надання інформації за запитами, усними та письмовими зверненнями громадян. Плата за послуги з надання інформації. Правові підстави відмови громадянам у доступі до інформації. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності щодо порушення права громадян на доступ до інформації.

Тема 6. Адміністративно-правове регулювання і державне управління у сфері інформаційних відносин.

Поняття державного управління у сфері інформаційних відносин. Суть, цілі та об'єкти державного управління у сфері інформаційних відносин.

Органи державного управління у сфері інформаційних відносин. Повноваження органів державного управління у сфері інформаційних відносин.

Загальні напрями державної інформаційної політики України. Державна політика в таких сферах, як правове регулювання діяльності засобів масової інформації, створення інформаційних систем та інформаційних технологій, інформаційної безпеки, бібліотечної справи.

Конституційне визначення функцій держави в суспільних інформаційних відносинах. Конституційне визначення ролі держави в регулюванні інформаційних відносин в Україні. Конституційні гарантії держави щодо здійснення прав і свобод суб'єктів інформаційних відносин.

Система адміністративно-правового регулювання та організації інформаційних відносин. Принципи адміністративного права щодо регулювання інформаційних відносин. Система державних органів влади, які здійснюють державну політику щодо регулювання інформаційних відносин в Україні. Адміністративно-правове регулювання діяльності державних організаційних структур, які здійснюють функцію організації інформаційних відносин.

Органи державної виконавчої влади, в яких функція регулювання інформаційних відносин визначальна (провідна). Державне управління інформатизацією в Україні. Галузеве регулювання суспільних інформаційних відносин в Україні.

Місце і роль юридико-технічних норм в регулюванні та управлінні інформаційними відносинами (технічні стандарти, регламенти, рекомендації, положення тощо).

Тема 7. Правові засади інформаційної безпеки. Захист інформації.

Історія формування категорій національна безпека та «національні інтереси». Поняття національних інтересів та національної безпеки. Поняття та правові засади інформаційної безпеки України.

Конституційне визначення способів захисту в інформаційних правовідносинах: право на самозахист в інформаційних відносинах; право на юридичну допомогу як інституція захисту прав суб'єктів суспільних відносин; право на захист через громадські утворення; право на звернення до органів державної влади як інституція в захисті інформаційних відносин; судовий захист інформаційних відносин. Визначення компетенції державних органів влади в Конституції України щодо регулювання та захисту інформаційних відносин в Українській державі.

Види загроз безпеці суб'єктів інформаційних правовідносин в інформаційній сфері. Правові засади захисту об'єктів інформаційних правовідносин від загроз в інформаційній сфері. Інформаційна безпека людини й суспільства. Правові засади охорони комерційної, банківської таємниці та персональних даних в Україні. Правовий захист інформації, інформаційних ресурсів та інформаційних систем від загроз несанкціонованого та неправомірного впливу сторонніх осіб. Забезпечення інформаційної безпеки в мережі Інтернет.

Напрями державної політики у сфері інформаційної безпеки. Поняття та напрями державної інформаційної безпеки. Види загроз національній безпеці в інформаційній сфері. Принципи правового регулювання напрямів інформаційної безпеки. Державно-правовий механізм інформаційної безпеки в Україні. Інституціональний механізм інформаційної безпеки. Міжнародно-правові основи інформаційної безпеки.

Особливості організації захисту інформації в автоматизованих (комп'ютерних) системах. Правові аспекти захисту інформації в автоматизованих системах. Технічний захист інформації. Криптографічний захист інформації. Національна система конфіденційного зв'язку. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Тема 8. Міжнародне інформаційне право.

Поняття та сутність міжнародного інформаційного права. Принципи міжнародного інформаційного права. Вплив міжнародного права на формування інформаційного права України. Міжнародна інформаційна діяльність: публічно-правовий та приватноправовий аспекти.

Суб'єкти міжнародного інформаційного права. Об'єкти міжнародного інформаційного права.

Співробітництво України з іншими державами, зарубіжними і міжнародними організаціями в галузі інформації, інформаційних відносинах.

Конвенційні засади міжнародного інформаційного права. Міжнародні договори в сфері інформаційних правовідносин. Міжнародна діяльність України в галузі захисту інформації.

Порівняльний аналіз правового регулювання суспільних інформаційних відносин у різних країнах. Окремі аспекти правового регулювання суспільних інформаційних відносин у західноєвропейських країнах та США.

Модуль 2. Особливості правового режиму окремих видів інформації

Тема 9. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері масової інформації.

Гарантії свободи масової інформації за Конституцією України.

Особливості регулювання інформаційних відносин, що виникають при виробництві, поширенні та споживанні масової інформації в Україні. Забезпечення гарантій свободи масової інформації. Організація діяльності засобів масової інформації. Поширення масової інформації. Відносини засобів масової інформації з громадянами й організаціями.

Правовий статус журналіста. Загальна характеристика міжнародних актів у сфері журналістської етики: Європейський кодекс професійної поведінки в галузі ПР (public relations) 1978 р. (із доповненнями 1989 р.); Резолюція 1003 Ради Європи з журналістської етики 1993 р. та інші кодекси журналістської етики.

Міждержавне співробітництво у сфері масової інформації.

Відповідальність за порушення законодавства про засоби масової інформації. Державна підтримка засобів масової інформації в Україні. Правові засади висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування засобів масової інформації в Україні. Опублікування в засобах масової інформації нормативних правових актів.

Особливості регулювання інформаційних відносин, що виникають у діяльності друкованої преси й електронних засобів масової інформації. Засоби масової інформації та Інтернет. Процедура реєстрації друкованих засобів масової інформації в Україні. Правові основи редакційно-видавничої та іншої інформаційної діяльності преси в Україні. Державна підтримка засобів масової інформації та соціальний захист журналістів.

Поняття і особливості створення та реєстрації інформаційних агентств. Створення і поширення продукції інформаційного агентства.

Структура національного телебачення і радіомовлення України. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. Ліцензування мовлення.

Права і обов'язки телерадіоорганізацій, їх працівників, телеглядачів і радіослухачів.

Організаційні засади кінематографії, створення і розповсюдження фільмів.

Права й обов'язки засобів масової інформації з позицій державної (національної) безпеки. Межі державного контролю за діяльністю засобів масової інформації.

Тема 10. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері інтелектуальної власності та у науково-технічній сфері. Комерційна таємниця.

Основні джерела права інтелектуальної власності.

Особливості регулювання інформаційних відносин інститутом авторського права. Правове регулювання інформаційних відносин при виробництві та поширенні надбань науки, літератури й мистецтва. Правове регулювання відносин, пов'язаних з творчою діяльністю.

Правове регулювання інформаційних відносин при виробництві й поширенні програм для електронно-обчислювальних машин і баз даних. Правове регулювання інформаційних відносин при виробництві й поширенні топології інтегральних мікросхем.

Особливості регулювання інформаційних відносин інститутом патентного права. Особливості регулювання інформаційних відносин інститутом ноу-хау.

Регулювання інформаційних відносин у сфері інтелектуальної власності в Україні.

Співвідношення інформаційного права з міжгалузевими синтетичними правовими інститутами (авторського права, права інтелектуальної власності тощо) та комплексними галузями права (господарським, підприємницьким тощо).

Інформація як об'єкт майнового права. Застосування норм зобов'язального права в регулюванні інформаційних відносин: виникнення зобов'язань в інформаційних відносинах; виконання зобов'язань в інформаційних відносинах; забезпечення виконання зобов'язань в інформаційних відносинах.

Договірне право в інформаційних відносинах.

Поняття та ознаки науково-технічної інформації. Науково-технічна інформація та її роль у проведенні наукових досліджень. Науково-інформаційна діяльність. Інформаційні ресурси науково-технічної інформації. Право на науково-технічну інформацію. Проблеми захисту науково-технічної інформації.

Особливості інформаційних правовідносин, які виникають при виробництві, передачі та споживанні інформації, що становить комерційну таємницю. Суб'єкти й об'єкти інформаційних правовідносин. Правовий режим комерційної таємниці. Охорона комерційної таємниці у трудових відносинах. Захист прав на комерційну таємницю.

Тема 11. Правовий режим інформації з обмеженим доступом.

Поняття інформації з обмеженим доступом. Види інформації з обмеженим доступом. Місце інформації з обмеженим доступом у діяльності органів державної влади України. Інформація з обмеженим доступом у господарській діяльності суб'єктів господарювання.

Особливості інформаційних правовідносин, що виникають в інформаційній сфері відносно інформації, яка становить державну таємницю. Суб'єкти й об'єкти інформаційних правовідносин у сфері державної таємниці. Перелік відомостей, що становлять державну таємницю в Україні, і відомостей, що не можуть

вважатись державною таємницею. Зарахування відомостей до державної таємниці та їх засекречення.

Питання власності у зв'язку з інформацією, що становить державну таємницю. Розпоряджання відомостями, що становлять державну таємницю. Захист державної таємниці. Контроль і нагляд за забезпеченням захисту державної таємниці. Розсекречення відомостей та їх носіїв.

Поняття захищеної інформації та її ознаки. Об'єкти захисту інформації. Власники захищеної інформації.

Тема 12. Правовий режим інформації про особу. Захист персональних даних.

Виникнення й розвиток концепції права на приватність. Особливості інформаційних правовідносин, що виникають при виробництві, передачі й споживанні персональних даних. Суб'єкти й об'єкти інформаційних правовідносин у сфері персональних даних. Правові засади роботи з персональними даними. Права суб'єкта персональних даних. Права й обов'язки власника щодо роботи з масивами персональних даних.

Державне регулювання роботи з персональними даними. Захист фізичних осіб щодо автоматизованого опрацювання персональних даних. Правове регулювання захисту права на приватність та транскордонні потоки персональних даних. Досвід ЄС у регулюванні захисту персональних даних.

Модуль 3. Правове регулювання інформаційних відносин в окремих сферах діяльності

Тема 13. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері рекламної діяльності.

Поняття та принципи рекламної діяльності, її правове регулювання. Державне управління рекламною діяльністю в Україні, інформаційна політика держави у сфері реклами. Правовий статус суб'єктів рекламної діяльності в Україні, види суб'єктів рекламної діяльності. Реєстрація та ліцензування суб'єктів рекламної діяльності. Особливості правового регулювання господарської діяльності суб'єктів рекламної діяльності

Законодавчі вимоги щодо реклами. Особливості рекламування деяких видів товарів. Контроль за дотриманням законодавства про рекламу. Недобросовісна реклама, відповідальність за порушення законодавства про рекламу.

Правові проблеми соціальної реклами та її відмежування від інших видів реклами. Правове регулювання політичної реклами в Україні

Тема 14. Правове регулювання електронного документообігу, телекомунікацій та віртуального середовища Інтернет.

Законодавство України про телекомунікації, державне регулювання у сфері телекомунікацій. Правове регулювання використання радіочастот. Нормативне регулювання ринку телекомунікацій в Україні. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації.

Поняття системи електронного документообігу. Поняття та ознаки електронних документів. Суб'єкти електронного документообігу. Основні принципи електронного документообігу. Електронний цифровий підпис.

Основні поняття і принципи, пов'язані з функціонуванням Інтернет, визначені національним законодавством. Суб'єкти і об'єкти правовідносин, які виникають щодо функціонування Інтернет. Правові основи адміністрування домену «UA». Декларація Ради Європи «Про свободу спілкування в Інтернет». Національна програма інформатизації.

Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів.

Тема 15. Правове регулювання електронного урядування в Україні.

Місце і рол держави в інформаційну епоху. Виникнення концепції електронного урядування. Передумови розвитку електронного урядування. Цілі і завдання інформатизації державного управління. Еволюція концепції електронного урядування. Особливості концепцій і способів реалізації електронного урядування у різних країнах світу: спільні ознаки і відмінності. Стратегія розвитку електронних державних послуг.

Законодавчі акти та програмні документи, що регулюють процеси інформатизації органів державної влади і управління. Основні поняття.

Базові принципи електронного урядування у Європейському Союзі. Принципи електронної демократії, якості державних послуг, доступу до державних послуг, розвиток е-освіченості, приватність і захист даних тощо.

Тема 16. Відповідальність за правопорушення у сфері інформаційних відносин. Захист прав фізичних та юридичних осіб на інформацію.

Державна охорона інформаційних відносин від правопорушень.

Поняття делікту в інформаційних відносинах. Основні положення юридичної деліктології щодо інформаційних правовідносин. Юридичні делікти: поняття та структура.

Об'єкти і предмети юридичних деліктів в інформаційних правовідносинах. Проблеми багатооб'єктності в юридичній деліктології у сфері інформаційних відносин.

Види юридичних деліктів в інформаційних відносинах щодо галузей права: адміністративні, дисциплінарні (трудові), цивільно-правові, кримінальні.

Класифікація деліктів щодо умислу: навмисні, ненавмисні (необережні). Види діянь в інформаційних відносинах, які характеризуються як юридичні делікти. Відповідальність за зловживання правом на інформацію. Відповідальність за порушення законодавства про інформацію (юридичні санкції). Комп'ютер як засіб вчинення правопорушень в інформаційних відносинах. Суб'єкти юридичних деліктів в інформаційних відносинах.

Поняття адміністративного правопорушення інформаційних відносин. Суб'єкти та види адміністративних правопорушень, що пов'язані з інформаційними відносинами. Порядок оскарження протиправних дій щодо порушення прав суб'єктів інформаційних відносин. Юрисдикція державних

органів влади (щодо розгляду справ, пов'язаних з адміністративними правопорушеннями у сфері інформаційних правовідносин).

Дисциплінарна відповідальність як засіб забезпечення інформаційної безпеки на підприємствах, в установах, організаціях всіх форм власності. Місце і роль локальних адміністративних актів у встановленні дисциплінарної відповідальності за порушення інформаційних відносин на підприємствах, організаціях, установах різних форм власності. Особливості дисциплінарної відповідальності окремих працівників, державних службовців у сфері інформаційних відносин.

Поняття, сутність та види цивільно-правового захисту інформаційних відносин. Принципи цивільно-правової відповідальності. Цивільно-правова відповідальність за порушення договірних зобов'язань в інформаційних відносинах. Зобов'язання, що виникають внаслідок заподіяння шкоди в інформаційних відносинах (позадовірня відповідальність).

Особливості застосування ввідикаційного та негаторного позовів у захисті інформаційних відносин.

Відшкодування матеріальної та моральної шкоди в цивільно-правових деліктах у сфері інформаційних відносин. Питання порядку визначення розміру відшкодування збитків.

Способи вирішення спірних питань у цивільних правовідносинах. Позасудові (приватноправові) методи вирішення спірних питань. Суб'єкти цивільно-правової відповідальності. Порядок звернення до суду за захистом прав у сфері інформаційних відносин.

Поняття та сутність кримінально-правового захисту соціальних інформаційних відносин. Поняття та види злочинів, пов'язаних з інформаційними відносинами. Особливості об'єкта і предмета злочинів, пов'язаних з інформаційними відносинами.

Кримінологічно-криміналістична характеристика кібер-злочинів. Кримінологічно-криміналістична характеристика суб'єктів злочинів в інформаційних відносинах. Проблеми кваліфікації злочинів, які вчиняються за допомогою функціональних можливостей комп'ютерної техніки.

Методики виявлення і документування злочинів, пов'язаних з інформаційними відносинами. Особливості виявлення і документування злочинів, предметом вчинення яких є автоматизовані (комп'ютерні) системи.

Тема 17. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері видавничої, бібліотечної та архівної справи.

Організація і здійснення видавничої справи, джерела її нормативного регулювання. Суб'єкти видавничої справи, Книжкова палата України. Державна реєстрація суб'єктів видавничої справи, державна підтримка книговидання.

Загальні засади бібліотечної справи. Бібліотечна система України. Обов'язки та права читачів та бібліотек.

Поняття та значення архівної діяльності. Національний архівний фонд України. Система архівних установ. Зберігання та користування архівними документами.

3. Рекомендована література

Основні нормативно-правові акти:

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 – Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26 – Ст. 131.
3. Методичні рекомендації щодо положень про управління (відділи) з питань взаємодії з засобами масової інформації та зв'язків з громадськістю апаратів центральних і місцевих органів виконавчої влади // Затверджено наказом Державного комітету телебачення і радіомовлення України від 26 березня 2003 року № 59 // Юридичний вісник України. – 2003. – № 32.
4. Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України, затверджене Указом Президента України від 7 травня 2011 року № 559/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 37. – Ст. 1511.
5. Положення про державну реєстрацію друкованих засобів масової інформації, наказом Міністерства юстиції України від 21 лютого 2006 року № 12/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 23 квітня 2007 року № 194/5) // Офіційний вісник України. – 2007. – № 30. – Ст. 1235.
6. Положення про державну реєстрацію інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності, затверджене Наказом Міністерства юстиції України від 21 лютого 2006 року № 12/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 23 квітня 2007 року № 194/5) // Офіційний вісник України, 2007. – № 30. – Ст. 1235.
7. Положення про технічний захист інформації в Україні, затверджене Указом Президента України від 27 вересня 1999 року № 1229/99 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 39. – Ст. 1934.
8. Про Адміністрацію Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України: Указ Президента України від 30 червня 2011 року № 717/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 52. – Ст. 2068.
9. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України від 27 січня 1995 року // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 7. – Ст. 45.
10. Про видавничу справу: Закон України від 5 червня 1997 року № 318/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 32. – Ст. 206.
11. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів: Закон України від 23 вересня 1997 року, № 540/97-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1997. – № 50. – Ст. 302.
12. Про державну реєстрацію друкованих засобів масової інформації, інформаційних агентств та розміри реєстраційних зборів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 1997 року № 1287 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 47. – С. 46.
13. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3475-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 258.

14. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 року № 3723-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
15. Про державну статистику: Закон України від 17 вересня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 43. – Ст. 362.
16. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855- ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – Ст. 93.
17. Про Доктрину інформаційної безпеки України: Указ Президента України від 8 липня 2009 року № 514/2009 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 52. – Ст. 1783.
18. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
19. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16 листопада 1992 року, № 2782-ХІІ // Відомості Верховної Ради. – 1993. – № 1. – Ст. 1.
20. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003 року № 852-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.
21. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.
22. Про затвердження Положення про порядок видачі ліцензії провайдера програмної послуги: Рішення Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення від 28 грудня 2012 року № 2979 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 21. – Ст. 808.
23. Про затвердження Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012-2017 роки: Постанова Верховної Ради України від 5 липня 2012 року № 5096-VI // Офіційний вісник України – 2012 – № 58 – Ст. 2322.
24. Про затвердження Статуту та інші питання Українського національного інформаційного агентства «Укрінформ»: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 липня 1997 року № 749 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 29. – С. 37.
25. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України в ред. ЗУ від 31 травня 2005 року № 2594-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 26. – Ст. 347.
26. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20 листопада 2003 року № 1296-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 14. – Ст. 192.
27. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР // Відомості Верховної Ради України – 1996. – № 47. – Ст. 256.
28. Про інформаційні агентства: Закон України від 28 лютого 1995 року № 74/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 13. – Ст. 83.
29. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
30. Про кінематографію: Закон України від 13 січня 1998 року № 9/98-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1998. – № 22. – Ст. 114.

31. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 року № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27-28. – Ст. 182.
32. Про культуру: Закон України від 14 грудня 2010 року № 2778-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 24. – Ст. 168.
33. Про Міжвідомчу комісію з питань інформаційної політики та інформаційної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України: Указ Президента України від 22 січня 2002 року № 63/2002 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 4. – Ст. 132.
34. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25 червня 1993 року № 3322-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – Ст. 345.
35. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України від 24 грудня 1993 року № 3814-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 15. – Ст. 86.
36. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України – 1998 – № 27-28 – Ст. 181.
37. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення: Закон України від 23 вересня 1997 року № 538/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 48. – Ст. 296.
38. Про Національну систему конфіденційного зв'язку: Закон України від 10 січня 2002 року № 2919-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 15. – Ст. 103.
39. Про невідкладні заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки України: Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 березня 2008 року // Офіційний вісник Президента України. – 2008. – № 18. – Ст. 570.
40. Про нормативи мінімального забезпечення сіл, селищ та міст кіосками з продажу друкованих засобів масової інформації (преси): Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2009 року № 1140-р // Офіційний вісник України. – 2009. – № 75. – Ст. 2575.
41. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9 квітня 1999 року № 595-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22-23. – Ст. 199.
42. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 року № 964 – IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 29. – Ст. 1433.
43. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 9 січня 2007 року № 537-V // Відомості Верховної Ради України – 2007. – № 12. – Ст. 102.
44. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23 вересня 1997 року № 539/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 49. – Ст. 299.
45. Про радіочастотний ресурс України: Закон України від 1 червня 2000 року № 1770-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 298.

46. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 березня 1998 року № 183/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 35. – Ст. 237.
47. Про ратифікацію Статуту і Конвенції Міжнародного союзу електрозв'язку: Закон України від 15 липня 1994 року № 116/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 33. – Ст. 306.
48. Про рекламу: Закон України від 3 липня 1996 року № 270/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181.
49. Про систему суспільного телебачення і радіомовлення України: Закон України від 18 липня 1997 року № 485/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 45. – Ст. 284.
50. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21 грудня 1993 року № 3759-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – Ст. 43.
51. Про телекомунікації: Закон України від 18 листопада 2003 року № 1280-ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
52. Рекомендації щодо норм і принципів висвітлення засобами масової інформації питань, які стосуються дітей: Схвалено Рішенням Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі від 26 жовтня 2011 року № 6.
53. Цивільний кодекс України № 435-ІV від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № № 40 – 44. – Ст. 356.

Основна література:

54. Кормич Б. А. Інформаційне право : підручник для студентів вузів / Б. А. Кормич. – Х. : Бурун і К, 2011. – 334 с.
55. Марущак А. І. Інформаційне право: доступ до інформації : навч. посіб. / А.І. Марущак. – К. : КНТ, 2007. – 532 с.
56. Марущак А. І. Інформаційне право: регулювання інформаційної діяльності : навч. посіб. / А.І. Марущак. – К. : Видавничий дім «Скіф», 2008. – 342 с.
57. Основи інформаційного права України : навч. посіб. / В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський, В.В. Гриценко та ін.; За ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного та П.В. Мельника. – К. : Знання, 2004. – 274 с.
58. Синєокий О. В. Інформаційне право України та електронне право високих технологій : [електронний ресурс] (електронний курс лекцій українською мовою) / О.В. Синєокий; Запорізький національний університет; Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [цифрова мікроформа e-text]. – Запоріжжя : ЗНУ, 2010. – 215 ел. с. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/books/2010/10sovipu.pdf – Назва з екрана.

Додаткова література:

59. Базанов Н. До питання створення матриці для порівняння інформаційного законодавства / Н. Базанов, М. Швець // Правова інформатика. – 2004. – № 2. – С. 28-33.
60. Бачило І. Інформаційне право як запорука інноваційного розвитку нації / І. Бачило, О. Соснін // ВІСН. – 2012. – № 1. – С. 12-14.

61. Бек М. Право на інформаційне самовизначення / М. Бек // Юридичний журнал. – 2012. – № 3. – С. 81-87.
62. Беляков К. Інформатизація організаційно-правової сфери суспільної діяльності / К. Беляков // Право України. – 2005. – № 6. – С. 88-92.
63. Гелич Ю. О. Перспективи розвитку правового статусу суб'єктів діяльності друкованих засобів масової інформації в Україні / Ю. О. ГЕЛИЧ // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 1. – С. 126-130.
64. Демкова М. Інформаційне право: стан та перспективи розвитку в Україні (з «круглого столу») / М. Демкова // Право України. – 2004. – № 5. – С. 169-171.
65. Демчук О. Право на доступ до інформації як елемент правового статусу особи / О. Демчук [та ін.] // Юридична газета. – 2012. – 24 квіт. (№ 17). – С. 34-35.
66. Дімчогло М. Консолідація конституційних положень щодо інформаційних правовідносин у законодавстві / М. Дімчогло // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 6. – С. 39-42.
67. Дімчогло М. Основи теорії консолідації інформаційного законодавства / М. Дімчогло // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 5. – С. 41-46.
68. Жилінкова І. Правове регулювання Інтернет-відносин / І. Жилінкова // Право України. – 2003. – № 5. – С. 124-127.
69. Задорожня Л. До питання огляду законодавства в інформаційній сфері / Л. Задорожня // Правова інформатика. – 2004. – № 3. – С. 18-23.
70. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики: Монографія / Р.А. Калюжний, В.О. Шамрай, В.Д. Гавловський, М.В. Гуцалюк, М.Я. Швець, В.С. Цимбалюк, Ю.В. Яцишин, А.С. Ластовецький / За ред. Р.А. Калюжного, В.О. Шамрая. – Київ : АДПС України, 2002. – 296 с.
71. Конах В. К. Реформування системи державного управління інформаційною сферою як передумова ефективного забезпечення інформаційно-психологічної безпеки України / В. К. Конах // Збірник наукових праць Гілея: науковий вісник. – 2011. – №53.
72. Копылов В.А. Информационное право: Учебник / В.А. Копылов. – М. : Юристъ, 2005. – 512 с.
73. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи : навчальний посібник для студентів вузів / Б. А. Кормич. – К. : Кондор, 2004. – 384 с.
74. Корнеев И.К. Информационная безопасность и защита информации / И.К. Корнеев, Е.А. Степанов. – М., 2001. – 304 с.
75. Костецька Т.А. Інформаційне право України : навч. посіб. / Т. А. Костецька ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К. : КНТЕУ, 2009. – 169 с.
76. Кохановська О. Теоретичні проблеми цивільно-правового регулювання інформаційних відносин в Україні / О. Кохановська // Право України. – 2004. – № 2. – С. 105-107.

77. Кукіна З. Правове регулювання діяльності засобів масової інформації в Європейському Союзі / З. Кукіна // Юридична Україна. – 2012. – № 7. – С. 81-85.
78. Кушакова-Костицька Н. Від свободи слова до інформаційного суспільства / Н. Кушакова-Костицька // Право України. – 2004. – № 7. – С. 129-133.
79. Лашенко Н. Необхідність прийняття інформаційного кодексу України / Н. Лашенко // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 6. – С. 43-45.
80. Магновський І. Формування внутрішнього права в умовах інтеграційних правових процесів сучасності / І. Магновський // Право України. – 2005. – № 3. – С. 118-121.
81. Максимова С. Міжнародно-правове регулювання інформаційних відносин / С. Максимова // Юридичний журнал. – 2012. – № 1. – С. 67-85.
82. Марущак А. І. Інформаційне право України : підручник для студентів вузів / А. І. Марущак. – К. : Дакор, 2011. – 451 с.
83. Маштак К. Нормативно-правове регулювання забезпечення права на доступ до публічної інформації / К. Маштак // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 4. – С. 81-84.
84. Мезенцева Н. Б. До питання нормативно-правового регулювання взаємовідносин у кіберпросторі в контексті підтримання безпеки України в інформаційній сфері / Н. Б. Мезенцева // Наука і оборона. – 2012. – № 1. – С. 29-33.
85. Нечипорук Ю. Суб'єктний та об'єктний склад інформаційних правовідносин / Ю. Нечипорук // Юридична Україна. – 2012. – № 6. – С. 39-44.
86. Оніщенко Н. Проблеми протидії правопорушенням в інформаційній сфері: реалії та перспективи / Н. Оніщенко, С. Сунегін // Віче. – 2012. – № 11. – С. 33-36.
87. Основи інформаційного права України : навчальний посібник для студентів вузів / ред. М. Я. Швець. – К. : Знання, 2009. – 414 с.
88. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика : навчальний посібник / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. – К. : Знання, 2006. – 663 с.
89. Свобода інформації та право на приватність в Україні. – Том 2: Право на приватність: *conditio sine qua non* / Харківська правозахисна група. – Харків : Фоліо, 2004. – 200 с.
90. Северин В.А. Правовое регулирование информационных отношений / В.А. Северин // Вестник Московского ун-та. Сер.11. Право. – 2000. – № 5. – С. 21-36.
91. Селезньова О. Інформаційне законодавство України: перспектива кодифікації / О. Селезньова // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 5. – С. 37-40.
92. Синєокий О. В. Високотехнологічне інформаційне право України : навчальний посібник для студентів вузів / О. В. Синєокий. – Х. : Право, 2010. – 360 с.
93. Скачкова Т. Документ як джерело інформації про особу / Т. Скачкова // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 2. – С. 145-147.

94. Словник термінів інформаційного права / Упоряд. А. І. Марущак ; за заг. ред. М. Я. Швеця. – К. :КНТ, 2008. – 184 с.
95. Соснін О. Про право громадян на інформацію в сучасному суспільстві / О. Соснін // Віче. – 2012. – № 8. – С. 24-27.
96. Субіна Т. Інформатика як основа формування інформаційного суспільства та як об'єкт правознавства / Т. Субіна, В. Шкарупа // Правова інформатика. – 2004. – № 4. – С. 22-28.
97. Сучасний стан, поняття та визначення змістовної частини, інкорпорація нормативних актів з правових питань у сфері інформації та її захисту : Наук. видання / В.Д. Гавловський, О.І. Коваленко, В.К. Гіжевський, В.С. Цимбалюк та ін.; За заг. ред.: Р. Калюжного, В. Філонова. – К.; Донецьк : Донецький ін-т внутр. справ МВС України; Ін-т екон. та права «КРОК», 2001. – 230 с.
98. Тунік А. Міжнародно-правові стандарти захисту інформації про особу: стан і перспективи / А. Тунік // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 1. – С. 131-134.
99. Тунік А. Персональні дані, інформація про особу, конфіденційна інформація про особу: аспекти співвідношення / А. Тунік // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 5. – С. 50-54.
100. Цивільне право України: У 2 т. Т.1: Підручник / за ред. В.І. Борисова, за ред. І.В. Спасибо-Фатєєва, за ред. В.Л. Яроцький. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 480 с.
101. Цивільне право України: У 2 т. Т.2: Підручник / за ред. В.І. Борисова, за ред. І.В. Спасибо-Фатєєва, за ред. В.Л. Яроцький. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 552 с.
102. Цимбалюк В. С. Інформаційне право : основи теорії і практики : монографія / В. С. Цимбалюк. – К. : Освіта України, 2010. – 389 с.
103. Червякова О. Організаційно-правові засади доступу громадян до публічної інформації : питання вдосконалення / О. Червякова // Вісник прокуратури. – 2012. – № 1. – С. 90-97.
104. Чуприна О. Право на інформацію: адміністративно-правовий аспект / О. Чуприна // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 1. – С. 127-130.
105. Шарабурина О. О. Організаційні аспекти забезпечення адміністративно-правового режиму інформації з обмеженим доступом / О. О. Шарабурина // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 1. – С. 158-162.
106. Шимон С.І. Цивільне право України [Текст]. У 2 ч. Ч. 1: навч.-метод. посіб. / С.І. Шимон. – К. : КНЕУ, 2006. – 304 с.
107. Шимон С.І. Цивільне право України [Текст]. У 2 ч. Ч. 2: навч.-метод. посіб. / С.І. Шимон. – К. : КНЕУ, 2006. – 312 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання студентів з дисципліни «Інформаційне право» є поточний модульний контроль (залік). За результатами поточного модульного контролю студент отримує до 100 балів за 100-бальною шкалою оцінювання.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Засобами діагностики успішності навчання студентів з дисципліни «Інформаційне право» є усне опитування та обговорення теоретичних питань на семінарських та лекційних заняттях, пакети тестових завдань, ситуаційні завдання (кейси) з дисципліни, пакети завдань для модульних контрольних робіт, пакет завдань для комплексної контрольної роботи з дисципліни.